

Inka Hopsu vihr ym.

Kirjallinen kysymys omaishoidon hoitopalkkion säätämisestä etuoikeutetuksi tuloksi

Eduskunnan puhemiehelle

Omaishoidon tuen hoitopalkkio on korvaus hoitotyöstä, jota omaishoitaja tekee läheisensä hyväksi. Palkkio ei kuitenkaan ole etuoikeutettu tulo suhteessa useisiin sosiaalietuuksiin, kuten perustoimeentulotukeen, työmarkkinatukeen, opintotukeen, kuntoutus- ja sairauspäivärahaan, työkyvyttömyyseläkkeeseen tai osatyökyvyttömyyseläkkeeseen. Tämä tarkoittaa, että hoitopalkkio voi vähentää näitä tukia, jolloin palkkiosta ei aina ole omaishoitajalle todellista taloudellista hyötyä. Omaishoitajaliiton mukaan omaishoitajat kokevat tämän epäoikeudenmukaisena, sillä palkkio on ansaittu korvaus yhteiskunnallisesti merkittävästä työstä, ei varsinainen ansiotulo.

Suomessa on yli 50 000 sopimusomaishoitajaa, jotka muodostavat keskeisen osan pitkäaikaishoivasta. Heistä 70 prosenttia on naisia, noin puolet työikäisiä ja noin joka kolmas omaishoitaja saa vain lain vähimmäistason mukaisen palkkion (472,15 euroa/kk vuonna 2025). Sopimusomaishoito kestää keskimäärin 4–5 vuotta, mutta osa hoitaa läheistään yli kymmenen vuoden ajan. Työikäisistä omaishoitajista noin 12 % on työttömänä ja 4,4 % toimeentulotuen piirissä, mikä osoittaa hoitopalkkion riittämättömyyden toimeentulon turvaamiseksi.

Omaishoito on merkittävä säästö julkiselle taloudelle. Omaishoidon kustannukset yhteiskunnalle ovat keskimäärin noin 13 000 euroa vuodessa per hoidettava, kun taas intensiivinen kotihoito maksaa kolminkertaisesti ja ympärivuorokautinen palveluasuminen lähes viisinkertaisesti enemmän. Hoitopalkkio on verotettavaa tuloa, mutta sen vaikutus etuuksiin voi heikentää hoivatyön kannustimia ja omaishoitajien toimeentuloa. THL:n laskelmien mukaan, jos omaishoidettavat hoidettaisiin kotihoidossa tai ympärivuorokautisessa palveluasumisessa, kustannukset olisivat yhteensä noin 1,25 miljardia euroa vuodessa, kun omaishoidon menot ovat noin 418 miljoonaa euroa. Omaishoito säästää siis yhteiskunnalla noin lähes miljardin vuodessa.

Eduskunnan käsiteltävänä ovat parhaillaan sekä toimeentulotuen kokonaisuudistus että hallituksen esitys yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi. Näiden yhteydessä on syytä arvioida omaishoitajien taloudellista asemaa erikseen. Hallituksen esityksissä ei huomioida sitä, että omaishoidon tuen hoitopalkkio on korvaus yhteiskunnallisesti arvokkaasta työstä eikä tulo samassa mielessä kuin ansiotulo. Moni omaishoitaja on joutunut vähentämään tai jättämään ansiotyönsä hoivavastuun vuoksi, mikä heikentää heidän taloudellista turvaansa.

Vuoteen 2015 asti omaishoidon hoitopalkkio laskettiin mukaan asumistuen tuloksi, mikä vähensi tukea tai esti sen saamisen. Vuodesta 2015 lähtien omaishoidon tuki on kuitenkin säädetty ylei-

Kirjallinen kysymys KK 371/2025 vp

sessä asumistuessa etuoikeutetuksi tuloksi, mikä oli tärkeä ja oikeudenmukainen omaishoitoa tukeva uudistus. Nyt vastaavan kaltainen korjaus tarvitaan myös muihin sosiaaliturvan muotoihin.

Omaishoitajaliitto on sekä yleistukea koskevassa lausunnossaan (17.6.2025) että toimeentulotuen kokonaisuudistusta koskevassa lausunnossaan (27.6.2025) ehdottanut, että omaishoidon hoitopalkkio säädetään kokonaan etuoikeutetuksi tuloksi. Tämä tunnustaisi omaishoivatyön erityisluonteen, parantaisi omaishoitajien toimeentuloa ja ehkäisisi hoivaköyhyyttä. Lisäksi liitto on ehdottanut, että myös sijaisomaishoitajien palkkio säädettäisiin etuoikeutetuksi tuloksi, jotta omaishoitajat voisivat paremmin käyttää lakisääteiset vapaansa ja jotta sijaisomaishoitajuuteen kannustettaisiin.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä säätääkseen omaishoidon tuen hoitopalkkion etuoikeutetuksi tuloksi kaikissa keskeisissä sosiaalietuuksissa, kuten yleistuessa ja toimeentulotuen,

miten hallitus aikoo turvata omaishoitajien toimeentulon tilanteessa, jossa useat hallituksen esittämät sosiaaliturvaleikkaukset, kuten toimeentulotuen ansiotulovähennyksen poistaminen ja yleistuen tiukka tuloharkinta, heikentävät erityisesti työikäisten omaishoitajien taloudellista asemaa ja

miten hallitus aikoo varmistaa, että omaishoito tunnustetaan tärkeänä ja kustannustehokkaana osana sote-järjestelmää?

Helsingissä 6.11.2025

Inka Hopsu vihr
Oras Tynkkynen vihr
Tiina Elo vihr